

Fülöp atyát Balázs László kelti életre.

Csik Veronika

Nehéz a jót választani

(Római mese a Griff Bábszínházban)

Az idei évad első darabjaként mutatták be a Griff Bábszínház színpadán *Római mese* címmel – az 1984-es legendás film – a *Legyetek jók, ha tudtok* bábszínházi adaptációját, Péntes Csaba rendezésében. Az alkotók nem titkolt szándéka volt, hogy egy olyan előadást hozzanak létre, mely életkortól függetlenül, gyermekeknek és felnőtteknek egyaránt nyújt élményt, szórakozást, egyben hamísítatlan családi programot kínálva. A darab az 1500-as évek Rómájában játszódik, és történetének középpontjában Fülöp atya áll, aki elhagyott, nincstelen árvákról gondoskodik. Néri Szent Fülöpről már életében legendák keringtek, a „humoros szent”, a jótékony bohóc élethivatásának tartotta, hogy ezeket a gyerekeket felkarolja, a jóra nevelje és megóvja őket a Sátán kísértéseitől. Ez hajtotta akkor is, mikor a sors összehozta a rosszcsontról Cirifischioval.

Az ismert film és a színdarab alaptörténete megegyezik, azonban mindig felmerül az a kérdés, hogy egy sikeres filmet mennyire lehet átültetni a

színpadra, mennyire lehet független, és önmagában is hatásos az előadás az eredeti műhöz képest? Egy filmbéli történet színházi, bábszínházi körülmények közé adaptálása mindig kihívást jelent, hisz a nézők elvárják az ismert történet fordulóit. Ezért ennek megfelelően kell a szöveget, az előadást a bábszínházi viszonyokhoz igazítani, ami nem könnyű, hiszen más-más műnemről van szó. Így például a változatos helyszínek megjelenítésére a színpadon jóval kevesebb lehetőség van, valamint kevesebb színész áll rendelkezésre egy sokszereplős jelenetben, és ezzel együtt kötöttebb az előadás időtartama is, ami egy bábelőadásnál körülbelül egy órás műsoridőt jelent. Éppen ezért nem az előadás és a film eltéréseire szeretnék fókuszálni, sokkal inkább az érdekel, hogy az alkotók hogyan éltek a színpad kínálta lehetőségekkel, milyen megoldásokkal alakították saját képükre a darabot. A legnehezebb feladat a szerteágazó történet adaptálása, hiszen úgy kellett egy órába tömöríteni a cselekményt, hogy a lényeges események,

„...A Római mese nem csupán egy egyszerű mese, hanem valódi emberi sorsokkal, humorral teletűzdelt, szívszorító történet is...”

motívumok ne nagyon sérüljenek. Az eredetileg két és fél órás filmnek Magyarországon egy „rosszul megvágott” változatát mutatták be, és így több, lényeges jelenet is értelmét veszítette a közel két órás változatban. A mór nő szerepe a megvágott filmben lerövidült, így az is kimaradt, hogy ő is ugyanott lakott (Fülöp atya templomával szemben), ahol korábban az üstfoltozó és a seprűkötő asszony is. Ezért tartom szerencsésnek az előadásnál azt, hogy az alkotók nem veszték el a részletekben, a Sátán mesterkedéseiből csak párat emeltek ki, nagyobb teret adva ezzel a szereplők játéknak, és a párbeszédekben rejlő humornak. Emellett egy elbeszélői keretbe ágyazták Cirifischio és Leonetta történetét, melyet Fülöp atya mond el a mesés történetekre éhes gyerekeknek. Az előadás egyik érdekessége az volt, hogy a Fülöp atyát hallgató gyerekeket a történet jelen idejében, ugyanazok a bábok és bábszínészek keltették életre, mint akik évekkal azelőtt Cirifischio kortársai voltak. Sőt a gyerekek ugyanazokat a beszédes, keresztény kultúrkörhöz kapcsolódó neveket viselték. Az ötlet nem csak praktikus volt, hanem emellett egyfajta folytonosságot is adott a történetnek, jelezve a

darabban felmerülő kérdések örökérvényűségét. Az alkotók egyik legfontosabb célja érezhetően az eredeti történet szellemiségének megőrzése volt, így elmaradhatatlan az előadásból a humor, a derű. Ugyanakkor a darab súlyos jelentéstartalmakat is hordoz, a színpadon megelevenedik tragikus szerelem, szegénység, nyomor, halál és természetellenes testi kapcsolat. Ezeket a tartalmakat árnyalja jól az előadás az említett elbeszélői kerettel, valamint az egész darabot uraló humorral. Néri Szent Fülöp – a „humoros szent”, ahogy Goethe is nevezte – a történet tartóoszlopa, valójában az ő élettörténete elevenedik meg a színpadon és a filmvásznon is. Cirifischio és Leonetta legendája inkább egyfajta parabolaként funkcionál, amely tanulságul szolgálhat Fülöp atya védenceinek, de a darab nézőinek is. A bábelőadásban ismerős dallamok is felcsendülnek, mégpedig a film egyik leghíresebb betétdala, Angelo Branduardi *Vanità di vanità* című zenéje, magyar szöveggel. A rendezői koncepciónak megfelelően, a darab és a film szellemiségéhez jobban illeszkedő, a Napoleon Boulevard-féle feldolgozástól eltérő dalszöveget Zsávolya Zoltán

költő írta. A darab és a film gondolatiságát megőrizve, a két fiatal és Fülöp atya kapcsolata mellett fontos szerep jut még Fülöp és Ignác atya különleges viszonyának is. Loyolai Szent Ignác, a jezsuita rend alapítója, szintén a keresztény kultúra emblematikus figurája, a darabban viszont Fülöp atya ellenpólusa, és replikájuk az előadás egyik fő humorforrása. Különösen jónak találtam, hogy az alkotók nagy hangsúlyt fektettek e két különböző jellem bemutatására, hiszen annak ellenére, hogy a tréfamester Fülöp, és a komoly és szigorú Ignác eltérő személyiségek, ugyanazért a célért harcolnak, mégpedig a Sátán rontó hatalma ellen.

Fülöp atyát Balázs László bábszínész játssza, a többi szereplőt bábokkal keltik életre, és a bábszínház teljes társulata részt vesz az előadásban. Balázs László hitelesen hozza a cselekvő szeretet megtestesítőjét, kapcsolata a bábokkal mindvégig szoros marad. Szilinyi Arnold kelti életre a gyermek és felnőtt Cirifischiót, de rajta és Balázs Lászlón kívül mindegyik bábszínész több szerepben is feltűnik. Benkő Zsuzsanna alakítja a fiatal és az idősebb Leonettát, valamint a beteges kisfiút, Mattiát. Farkas Attila Ignác atya és Sixtus pápa szerepe mellett a gyermek Tacito bőrébe bújjuk, utóbbi szerepében lubickol igazán. B. Szolnok Ágnes a kislány Ornellát, és a Sátán három inkarnációját – az üstfoltozót, a seprűkötőt és Elia szabómestert – kelti életre, utóbbiakat éles hangjával kellően antipatikussá téve. Fülöp atya és a bábok jelmezei korhűek, egyaránt illusztrálják a nyomort, a szegénységet és az egyházi pompát, emellett a bábok arca kifejező, a hangsúly az aránytalanul

nagy szemekre esik. A díszlet egyszerűsége mellett ötletes is, a színpad előtere szinte üres, egyik oldalt egy imapad – ami legtöbbször Fülöp és Ignác atya társalgásának színhelye –, a másik oldalt a gyermekek fekhelye kapott helyet. A háttér kialakítása rendkívül leleményes, hisz a rétegzett, kifeszített szúnyoghálóra festett háttér, a különböző világítási technikákkal több funkciót is betölt. Így egyaránt képes Róma városának és a falain kívül eső helyszíneknek, valamint egy romos templombelső atmoszférájának megjelenítésére. A díszlet, a jelmezek és a bábok Lőrincz Melinda fantáziáját dicsérik.

A *Római mese* nem csupán egy egyszerű mese, hanem valódi emberi sorsokkal, humorral teletűzdelt, szívszorító történet is, mely megőrizve az eredeti alkotás szellemiségét, egyben a legendás film sikeres adaptációja, és a hiteles színészi játék, az ötletes színpadi megoldások révén, kivételes, katartikus bábelőadássá vált. Bár a darabot a keresztény szimbolika végig áthatja, és a szereplők nagy része az egyház történetéből jól ismert, valós személy, ennek ellenére az előadás mindenkihez szól, életkortól, és vallási hovatartozástól függetlenül. A színmű Fülöp atya tételmondatán kívül – „*Legyetek jók, ha egyáltalán tudtok. Minden egyéb hiábavalóság.*” – arra is tanít, hogy életünk során kerülhetünk olyan helyzetbe, amikor választanunk kell. A választás viszont nem egyszerű, hiszen a jó és a rossz nem mindig különül el élesen egymástól. Néha csak arról van szó, hogy eldöntsük, a könnyebbnek tűnő út valóban a jobbik megoldás-e.